

SZIMFÓNIA

Hatalmas szenzációnak kell ahhoz történni, hogy a világlapok címlapon számoljanak be egy komolyzenei eseményről. És most pontosan az történt. „The competition of the century” – a legtöbb orgánum ezzel a hangzatos címmel harangozta be a korszak két legkiválóbb vagy legalábbis legismertebb zeneszerzőjének különleges „összecsapását”. Zongoraverseny, hegedűverseny, zeneszerzőverseny! Joel Hartley és Luchino Soldati a kor ünnepezt szerzői voltak, koncertjeik mindig telt házat vonzottak, a világ nagyvárosai versengtek azért, hogy a darabjaikat bemutathassák.

A két ember mintha különböző bolygón élt volna, sőt néha azt lehetett hinni, hogy másik évszázadban, természetük, vérmérsékletük, jellemük annyira eltért a másiktól. Hartley szerény, megnyerő férfi volt, főleg a komponálásnak élt, a nyilvánosságot kerülte. Még a saját ősbemutatóira is csak nagy ritkán ment el, nehogy letámadja valami riporter. Jótékonysági alapot működtetett, de álnéven. Munka közben megzavarni viszont veszélyes vállalkozás volt, mert akkor előemberré változott.

Luchino Soldati a szöges ellentéte volt: nyilvánosságért sóvárgó exhibicionista, aki imádott szerepelni. Talk show-kban, celebműsorokban jópofizott, tehetségkutatók zsűrijében nyújtott alakításaival halványította el a versenyzőket. A permanens mutatványozást úgy kommentálta, hogy ezzel is a komolyzenét népszerűsíti, persze leginkább saját magát akarta.

A zenéről mégis nagyon hasonlóan gondolkodtak.

A kritikusok valójában kettejük munkássága alapján találták ki az eklektikus neoszenzibilitás meglehetősen nyögvenyelős kategóriáját. Mert a két szerző egyszerre használta a modern atonális zene fordulatait és nyúlt vissza egészen a romantika hagyományáig. A közönség olyannyira kedvelte a műveiket, hogy azon Milton Babbitt is módfelett elcsodálkozna.

Egy év különbséggel születtek, már egészen fiatalon befutottak, azóta kimondva- kimondatlanul konkurensei voltak egymásnak. Pontosabban: ezt eleinte inkább csak a szakmai közösség vélte így, míg a legutóbbi időkben már a sajtó is felfedezte a rivalizálásban rejlő lehetőséget, nem csekély mértékben Soldati médiafüggőségének köszönhetően. Valamelyik marketingmenedzser fejéből – aki zene alatt nem Justin Biebert értette – pattant ki az ötlet, hogy rendezzék meg a zeneszerzők nyilvános vetélkedőjét. A terv szerint a két szerzőnek határidőre egy-egy új szimfóniát kell

¹ A szerző (1954–2021) a Milton Friedman Egyetem Kommunikáció- és Művelődéstudomány Tanszékének főiskolai docense, író, szerkesztő, filmesztéta volt.

komponálnia, és azt Európa két leghíresebb koncerttermében, a Music Hallban és a Philharmonic Hallban mutatják be egy időben. Majd egy hét múlva megrendezik a „visszavágót”, azaz megcserélik a helyszíneket, s a Music Hallban bemutatott művet előadják a Philharmonicban, és fordítva. Luchino Soldati felvillanyozódott az ötlettől, turnézott a tévétúdiók között, külön weboldalt nyitott a „projekt” népszerűsítésére. Joel Hartley eleinte húzódozott, de szakmai okokból nem akart kitérni. Érdekes feladatnak tekintett egy ilyen „próbát”, és inspirálta a verseny is, még ha ezt nem szívesen vallotta is be magának.

Már a „sorsolásból” is nyilvános médiaeseményt kreáltak. Mintha labdarúgó VB-ről lenne szó, eldönteni, ki melyik helyszínen kezd. Urna, széttekerhető golyók, közjegyző, popzenekar, ez utóbbtól Joel Hartley kissé morózus lett: hiába, a szomorúzenészek fensőbbsegítadata.

*

Kis idő eltelt, mire idegesíteni kezdte a szűnni nem akaró villódzás. Mintha egyenesen az agyába fúródtak volna a fénylővedékek. Szemben a falon, az italos polcrendszer egyik fachjában valami ördögpofa villódzott, kontúrjait apró vörös lámpák rajzolták ki, azok villogtak ritmustalanul sercege. Mint a legtöbb ilyen helyen, a fal teljes hosszában tükör húzódott, kicsit torzítva a látványt: az italos üvegek enyhe pocakot eresztettek, a poharak önnön tükörképükkel koccintottak.

Mikor Susan belenézett, nem is csodálkozott a rémpofán, amit látott: a vonásai – Picasso nőalakjait idézve – mintha elmozdultak volna, az orra szinte a szemgödrébe tolódott, a szája az állán fityegett. Az arc a lélek tükre gondolta, és fintorgott egyet, az orra a másik szeme felé sasszézott. Nem, nem az fájt a legjobban, hogy a férfi kimondta azokat a mondatokat, akkor talán fel sem fogta teljesen az értelmüket. Inkább a gúnyos mosoly. Legalábbis ő látni vélte a megszégyenítő mosolyt. Mintha a székhez szögezték volna, csak bámult a vele szemben álló párra, ösztönösen igazgatta földre omló estélyi ruháját. Bizonytalanul a színésznő arca felé mutatott, torkát köszörülve annyit mondott, kicsit el van kenődve a rúzsod.

Nem emlékezett rá, hogyan került ebbe a bárba.

Holdkórosként bolyongott az utcákon, úgy érezte, agyonnyomják a fölé magasodó házak, vagy hirtelen beszippantja valamelyik vicsorgó kapualj, valójában azt sem tudta, melyik városban van. A koncert alatt nagy eső eshetett, a pocsolyákban tükröződött a neonreklámok visszfénye. Fehér estélyi ruhája uszályát úgy vonszolta maga után, mint valami magatehetetlen testet, piszkosszürke foltok ütöttek át az anyagon. Aztán ott ült a bárszéken, ujjával a márványpult erezetének rajzolatát követve.

Arra sem emlékezett, hogyan jutott ki egyáltalán az öltözőből a sokk után. Mereven bámulta a tégelyeket, üvegcséket az öltözőasztalán, a hajkeféi kárörvendő aprószörnyekként meresztették felé a tüskéiket, a tárgyak végül elvesztették kontúrjukat, valami amőbaszerű látványmasszává folyt

össze minden. Belepillantott az öltözőtükrébe és nem látta magát. Remélem, meghaltam. Hosszú labirintus vezetett az öltözőktől a Music Hall kijáratáig, nyilván azokon keresztül botorkált végig, míg kijutott a friss levegőre. A legélesebb fájdalmat okozó mondat dobolt a fejében szüntelenül: „ennek a kapcsolatnak mindig csak jelene volt”. Nem volt ez teljesen világos, de nyilván annyit jelentett, hogy az ünnepezt zeneszerzőnek a jövőt ez a celeb színésznőcske jelenti. Volt pofája még az öltözőbe is becibálni. Feltűnt már a múltkori koncerten is, brávózott, dobogott a lábával, de inkább csak magára akarta felhívni a figyelmet, gondolta Susan. Hogy pont egy ilyen bulvárlibáért hagyják el! Akinek a maggiore feltehetőleg csak tóként ismerős, mert ott már volt nyaralni valamelyik milliárdosával. Persze nagyobb a marketingértéke, mint neki, a névtelen zenekari hegedűsnek. Luchino pedig mindig szerette a felhajtást maga körül: klasszikus zeneszerzőként úgy viselkedett, mint egy popsztár, a bulvársajtó meg éppen ezért imádta. Még főzőműsorba is elment. Susan irtózott ettől, de a vonzalmán nem tudott úrrá lenni. Hogy pont a koncert után, amikor még zeng a ház az ovációtól, amikor a siker mámorában lubickol a zenekar.

Rachmaninov, Rachmaninov – ehhez a fájdalomhoz te is kevés vagy.

Apró mozdulattal meglötybölte a poharát, nézte, ahogy moccan a mézszínű folyadék felszíne. Azt a részt teljes homály borítja, hogy mikor telepedett mellé a férfi a bárpultnál.

Csak a vágyat tudta felidézni, a kínzó vágyat, hogy a testi gyönyör szabadítsa meg önmagától, hogy változzon lélek nélküli anyaggá. Olyan szenvedélyesen szeretkezett, mintha az extázisban feloldódva képes lenne pusztá semmivé lenni.

*

Mindkét városban hatalmas tömeg gyűlt össze a koncerttermek előtt már jóval a kezdés előtt. A gazdasági-politikai elit szép számban képviseltette magát. Ruhaköltemények, ékszerek parádéja, egy markecoló gyorsadtest gazdag zsákmánnyal távozhatott volna sikeres rajtaütés esetén. Persze komoly erővel vonult fel a rendőrség is biztosítani a rendezvényt. A kapucnis melegítő nepperek is csak a mellékutcákban merték árulni a jegyeket. Igaz, arattak így is, tízszeres áron el lehetett adni az eredetileg is méregdrága belépőket. A tévétársaságok már kora délután telezsúfolták a termet a kutyüikkel, soha ennyi csatorna nem közvetített még komolyzenei koncertet.

Soldati a Music Hallban kezdett és természetesen maga vezényelte a „Diadal” című szerzeményét. A közönség tagjai már az első tétel utáni szünetben is jelentőségteljesen bólogattak, magasztaló jelzőkkel illették a produkciót. A darab végén pedig hosszú percekig tartó vastaps, bravózás, lábdobogás jelezte a frenetikus sikert.

Ugyanebben az időben a Philharmonic Hallban az előadás fogadtatása szinte fagyos volt, a gyér, udvariasságból felhangzó tapsba füttyök is vegyültek. A közönség sietve távozott.

A másnapi kritikák összhangban voltak a közönség reakciójával. Ódákat zengtek Soldati

művének drámaiságáról, arról, ahogy az archaizmusokat szervesen beépítette a struktúrába, ahogy az ellenpontos szerkesztést alkalmazza, vagyis, ahogy az invenciózus újdonságot konstruktív módon ötvözni képes a hagyománnyal.

Hartley szimfóniájáról viszont – amelyik a szokatlan Cím nélkül elnevezést kapta – azt írták, semmi eredetiséget nem tartalmaz, közhelyszerű, lapos darab, zavaros a szerkezete, a mű híjával van a drámaiságnak és az érzéki kifejezőerőnek.

*

Reggel Susan arra ébredt, hogy szemhéjai alá fúródik az ablakon beáradó éles fény, hunyorog, fáj a feje, hirtelen nem is tudja, hol van, előző este túl sok volt az alkohol, a csakazértis szenvedély, szinte alig emlékszik valamire. Megpróbál körülnézni, megbánja azonnal, a mégoly óvatos mozdulattól is ide-oda lötyten a fájdalom a koponyájában. Szemközt a fehérre meszelt falon Chopin és Berlioz képe mellett oklevelek, díjak nemzetközi zenei versenyekről. Kicsit oldalra fordul, úgy mondja, még mindig nem hiszi el, hogy lehetséges ilyen véletlen. Hogy éppen abba a bárba. Lehet, hogy nem is az, válaszolja a férfi félkönyökre támaszkodva, nem véletlen. Susan ekkor azt kérdezi, mit keresett egyáltalán ebben a városban, hiszen... A férfi legyint, azt mondja, megnézte Luchino Soldati koncertjét, látta Susant játszani. Ahogy Susan meghallja Soldati nevét, félreérthetetlen grimaszt vág. „Tudom”, mondja a férfi, „beszéltél róla az este, hogy valami B-kategóriás álomgyári üdvöskéért, és éppen a koncert után. Quel culot!” Hogy még jobban kiélvezhesse a sikert, teszi hozzá Susan. A Philharmonicban viszont óriási bukás volt, mondja a férfi, átküldték a felvételt. Ölébe veszi a laptopját, kikeresi a fájlt, bekeretezett üveg alatt játszik a zenekar, olykor a karmestert is lefejezi a kép. Susan egyre értetlenebbül bámul, nem akar hinni a fülének.

„De hiszen ez...”

„Úgy van.”

„Hihetetlen! Hangról hangra megegyezik a két darab. Ez nem tűnt fel senkinek?”

„Nem.”

A „visszavágó” napján a Philharmonic előtt még nagyobb felhajtás volt, mint korábban. A nepperek már régen túladtak a jegyeiken, mégis sok ember jött el abban a reményben, hogy az utolsó pillanatban hátha tud szerezni belépőt valahonnan. Egy helyütt közelharc is kialakult, mert valaki tényleg kínált két jegyet, azonnal ráugrottak mindenünnen, a zeneimádó harcosok egymás kezéből akarták kitépni a jegyet.

A Music Hallnál minden sokkal nyugodtabb körülmények között zajlott. Noha két fontos változásra figyelhetett fel, aki ellátogatott a koncertre. A plakátok nagybetűvel hirdették, hogy Joel Hartley megváltoztatta a szimfóniája címét: A szerelemhez, így nevezte el az opuszt. A másik változás az volt, hogy a színpadon pontosan úgy, mint egy hete, a zenekar nőtagjai mind fehér ruhát viseltek, kivéve az egyik hegedűst, aki tűzpiros estélyibe volt öltöztetve.

A Music Hallban a közönség tagjai már az első tétel utáni szünetben is jelentősegteljesen bólogtak, magasztaló jelzőkkel illették a produkciót. A darab végén pedig hosszú percekig tartó vastaps, bravózás, lábdobogás jelezte a frenetikus sikert.

Ugyanebben az időben a Philharmonic Hallban az előadás fogadtatása szinte fagyos volt, a gyér, udvariasságból felhangzó tapsba füttyök is vegyültek. A közönség sietve távozott.

A másnapi kritikák összhangban voltak a közönség reakciójával. Ódákat zengtek Hartley művének drámaiságáról, arról, ahogy az archaizmusokat szervesen beépítette a struktúrába, ahogy az ellenpontos szerkesztést alkalmazza, vagyis, ahogy az invenciózus újdonságot konstruktív módon ötvözni képes a hagyománnyal.

Soldati szimfóniájáról viszont azt írták, hogy semmi eredetiséget nem tartalmaz, közhelyszerű, lapos darab, zavaros a szerkezete, a darab híjával van a drámaiságnak és az érzéki kifejezőerőnek.

Senki nem értette, mi történhetett.

Egy idő után azonban mindenki napirendre tért a különös eset felett. Végére is a zene a legszeszélyesebb művészet.

Az érzelmekről szól.